

promptiores ac devotiores esse minime dubitamus. Quapropter cunctorum Ecclesie catholice fidelium nostrorumque, tam presentium quam futurorum, solertia recognoscat Petrum, venerabilem virum, sancte Novariensis Ecclesie episcopum, nostrumque fidelem, qui nostre fidelitatis causa multa sustinuit, famem videlicet, sitim, aestus et frigus, et insuper et glaciosas rupes collesque satis asperos, nudis pedibus, persequentibus inimicis fugiendo superavit; qui etiam nunc presentialiter multa damna, Harduico devastante recepit: nam [ecclesie illius sunt depradate, castra disrupta, domus eversae, vineae incisae, arbores decorticate, insuper plebes ipsius et curtes ab Harduico pro beneficio suisque inimicis date sunt; nostram imperialem adisse excellentiam, quatenus, pro sui laboris recompensatione et suorum damnatorum restauratione, quemdam comitatulum, qui in valle Auxula infra ipsius episcopatus parochiam adiacere dignoscitur, predictae ecclesie Novariensi, cum omnibus functionibus quae de ipso comitatu publicae parti pertinent, concederemus. Nec non etiam deprecatus est nos ut quamdam plebem, quam olim malo ordine et injusta ratione sua perdidit ecclesia, quae sita est in villa quae nominatur Trecate, non adeo procul a civitate, curtem quoque, quae Gravanola dicitur, quondam ipsius episcopi continentem, sed nunc injuste pervasa esse dignoscitur, suae Ecclesie restitueremus.

Itaque dignum est ut sui laboris praenominatus praesul retributionem a nobis suscipiat. Et, quoniam justam est ut supra nominata plebs atque curia jam dicta suo restituatur episcopatu; et ut alii nostri fideles, hoc cognoscentes, nostrae fidelitati amplius stabiliantur: ejus precibus annuentes, jam dictum comitatulum a nostro jure in ejus ecclesiae potestatem omnino transfundimus et perdonamus, et praefatam plebem atque curtem per hoc nostrae auctoritatis praecipuum jam supradictae Novariensi ecclesiae reddimus et concedimus, cum omni districtu et teloneis, piscationibus, quae in flumine Toxo, in illis scilicet locis ubi ipsa Ecclesia ex utraque fluminis tenet parte; et cum venationibus, seu omnibus rebus quae ad publicam partem ex eodem comitatu exigi possunt, cum capellis, domo, curtium, massaritiis, casis, sediminibus, campis, pratis vineis, pascuis, silvis, stallariis, salicetis, paludibus, aquis, aqua-

rum decursibus, molendinis, piscationibus, cultis et incultis, divisis et indivisis, terminis, concessionibus, piscariis, compariciis aliisque universis redhibitionibus, cum servis et ancillis, et aldianibus, et aldianis utriusque sexus, cum omnibus, quae dici aut vocari possunt, ad jam dictam plebem vel curtem pertinentibus, vel respicientibus. Nec non et portum de Bestagno eidem plebi pertinentem, quem gloriosissimus avunculus noster Otto major supradictae sedi per praecipuum concessit; ita ut nullus marchio, comes, vicecomes, schuldasius ejus, seu quaelibet magna parvaque persona homines jam dicti comitatus, seu plebis, vel curtis audeat distringere, aut intra ipsum comitatum aliquid praesumat exigere, vel paratos facere, nec ullas redhibitiones acquirere, sed liceat memorato praesuli suisque successoribus jam saepe dictum comitatum cum supradicta plebe vel curte tenere, et omnes homines ipsius comitatus, sive ipsius plebis seu curtis, per se vel suum legatum distringere, sicut per nos vel nostrum missum distringendi essent, et omnia quae de ipso comitatu ad publicam partem pertinent, vel inde exigi possunt, et praetaxatam plebem de Trecate, atque curtem de Gravalona cum omnibus suis appendiciis vel pertinentiis habeat, teneat firmiterque possideat, tam ipse quam successores illius, qui illam, Deo favente et disponente, ipsius sedis cathedram suscepturi sunt, omni nostra nostrorumque successorum regum et imperatorum et omni hominum contradictione vel diminutione remota. Si quis igitur hoc nostrae concessionis praecipuum nefarie ausu temerario violare praesumpserit, centum libras auri optimi componere cogatur, medietatem palatio nostro, et medietatem Novariensi ecclesiae, ejusque rectori, qui pro tempore inibi habebitur. Et hoc ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria subter confirmantes, sigillique nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domini Henrici, serenissimi invictissimi imperatoris Augusti.

Datum anno incarnationis Dominicae 1024, indictione duodecima, anno vero regni domini Henrici imperatoris Augusti 13, imperii anno primo.

Actum Trucutanæ faciliter. Amen.

SANCTI HENRICI CONCIO

Habita in concilio Francfordiensi, pro constitutione episcopatus Bambergensis anno 1006 celebrato

(Mansi, Conc. XIX, 289.)

Domini, et Patres a mea parvitate huc asciti convenistis, et quamobrem vos ascierim, aperiam, precorque omnium clementiam ut in his quae divina

gratia mihi, ut spero, inspiravit, pro ejus amore faveatis. Nam, quia in sobole habenda nulla mihi spes superest, Christum haeredem elegi, episcopa-

tum in Bavemberh, cum licentia episcopi mei facere hactenus concupivi, et hodie perficere statui. Ob hoc sereuissimam pietatem vestram interpello, ne, ejus absentia qui apud me voluit obtinere quod mihi non licuit concedere, prepositum meum valeat impediri. Ecce baculus, in quo mutæ confirmationis signum clarescit, quod non propter Dominum, sed ob dignitatis nullatenus adipiscendæ dolorem fugerit.

A Moveat corda omnium præsentium quod augmentum S. Matris Ecclesiæ cum nugigerula legatione annullare præsumit. Ecce ad hæc conjugis meæ præsentis, et unici fratris mei et cohæredis larga benevolentia aspirat; meque placita sibi redditione illis restituere uterque pro certo sciat: sique episcopus venire et promissa dignatur suscipere, paratum me ad omne quod vobis placuerit inveniet.

ANNO DOMINI MXXV.

THANGMARIUS

PRESBYTER HILDESHEIMENSIS.

VITA SANCTI BERNWARDI

EPISCOPI HILDESHEIMENSIS

AUCTORE THANGMARO PRESBYTERO

(Apud D. Pertz, *Monumenta Germaniæ historica*, Script. tom. IV, pag. 754.)

MONITUM.

Thangmarus, natione Saxo (1), exeunte sæculo decimo et undecimo ineunte presbyter ecclesiæ cathedralis Hildesheimensis (2) et primicerius scholæ puerorum, et sæculo undecimo ecclesiæ decanus, Bernwardum litteris imbuendum moribusque instruendum sibi traditum tanta dilectione fovit, ut per totam deinde vitam quasi filium patri sibi devinceret (3). Bernwardo ad episcopatum Hildesheimensem profecto, ipse decanus (4), Bibliothecarius et notarius (5) rebus gerendis plurimum interfuit, et in negotio Gandersheimensi anno 1000 ad Willegisum archiepiscopum (6) cum aliis legatus, eodem anno episcopum suum Romam comitatus (7) et cum eo ex Italia reversus, mense Augusto anni 1001 una cum Eggehardo synodo Francofurtanæ interfuit (8), tum

B solus ad Ottonem III et Silvestrum II legatus, Italiam revisit (9), in concilio Tudertino res Ecclesiæ suæ egit, ab imperatore mox morituro largissime remuneratus anno 1002 domum rediit, et per reliquum vitæ tempus Bernwardo convixit (10). Cum autem summa cum episcopo familiaritate viveret, imo confessor (11) ejus fuisse videatur, magna ejus gesta colligere aggressus (12), eodem ægre vix tandem consentiente compegit, et post obitum dilecti viri absolvit (13). Convenit liber in locis haud paucis cum Annalibus Hildenesheimensibus, quod ideo a nostro scriptos videri supra memoravi (14), et omnia fere quæ narrat aut ab ipso præsentem visa aut ei saltem bene nota lector facile animadvertet. De veritatis studio in tali viro minime dubitaveris. Opere

NOTÆ.

- (1) Cap. : *claro nostræ gentis sanguine.*
 (2) Vocat eam *nostrum monasterium*: exempli gratia anno 1000, cap. 18; anno 1007, cap. 43.
 (3) Bennonem etiam, postea Misnensem episcopum, eradisse legitur in Chron. S. Michaelis Hildesh. Leibn. II, p. 400.
 (4) Cap. 33.
 (5) Prologus.
 (6) Cap. 18, *per nos mandant.*
 (7) Cap. 25, *presbyter* cf. cap. 34.
 (8) Cap. 33.

- (9) Cap. 34-37.
 (10) Prologus in fine.
 (11) Quisnam nisi confessor hæc diceret: *Nec aliquid in omni studio ejus vitæ meam conscientiam FRAUDARE POTUIT, quin plenissime scirem.*
 (12) Prolog.
 (13) De Heinrico II cap. 22 ita loquitur, ut eum tuuc superstitem fuisse videas; liber igitur ante annum 1024 finitus est.
 (14) SS. III, p. 20 (*Patrol.* tom. CXXI in Lamberto Aschafnaburg. ad an. 1039). Thangmarus an. 1022